

บทที่ 2

ระเบียบวิธีวิจัย และข้อมูลพื้นฐานทางประชากร

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการทำหมันและความคิดที่กำหนัดของสตรีที่สมรสแล้วในเขตชานเมือง ได้ใช้ข้อมูลจากโครงการวิจัยชื่อโครงการวิจัยลักษณะทางประชากรและการใช้พื้นที่เขตชานเมืองกรุงเทพฯ ซึ่งจัดเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์บุคคลตัวอย่างตามแบบสอบถามในเขตชานเมืองกรุงเทพฯ ที่ตกเป็นตัวอย่างใน 3 เขต ได้แก่ เขตมีนบุรี เขตบางเขน และเขตบางกะปิ ซึ่งดำเนินการเก็บข้อมูลโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2526 ซึ่งสามารถสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนได้ 842 คน

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในโครงการนี้ได้ใช้วิธีที่เรียกว่าการสำรวจโดยการสุ่มตัวอย่างบุคคลที่อยู่ในข่ายที่จะตกเป็นตัวอย่าง ได้แก่

1. หัวหน้าครัวเรือนชายหรือหญิง
2. ภรรยาหัวหน้าครัวเรือน

แบบสอบถาม

แบบสอบถามของโครงการวิจัยลักษณะทางประชากร และการใช้พื้นที่เขตชานเมืองกรุงเทพฯ แบ่งออกเป็น 9 ส่วนด้วยกันดังนี้

- ก. แบบบันทึกเกี่ยวกับสมาชิกในครัวเรือน
- ข. ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากร
- ค. ประวัติการย้ายถิ่น
- ง. การใช้ที่ดินและลักษณะกรรมสิทธิ์
- จ. การเดินทางระหว่างเขตเมืองชั้นนอก และเขตเมืองชั้นใน

- ฉ. การปรับตัวให้เข้ากับชุมชนที่อยู่อาศัย
- ช. สภาพแวดล้อมและความต้องการด้านพัฒนาการ
- ข. ข้อมูลทั่วไปและการทำงาน (คำถามสำหรับสตรีหัวหน้าครัวเรือน)
- ญ. ภาวะเจริญพันธุ์ และการวางแผนครอบครัว

ในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการทำหมันและความคิดที่จะทำหมันของสตรีที่ล้มรสแล้ว ในเขตชานเมืองกรุงเทพฯ ได้เลือกเอาคำถามที่เกี่ยวกับการทำหมัน และความคิดที่จะทำหมันและคำถามอื่น ๆ ที่น่าจะมามีอิทธิพลต่อการทำหมัน และความคิดที่จะทำหมันโดยเลือกเอาคำถามจากส่วน ก. ส่วน ข. ส่วน ช. และส่วน ญ. บางข้อมาวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ของปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรที่มีผลต่อการทำหมันและความคิดที่จะทำหมัน

ลักษณะทั่วไปของตัวอย่าง

ในการสำรวจตามโครงการนี้สามารถสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนได้ 842 คน และในการศึกษาครั้งนี้จะได้ทำการวิเคราะห์ตัวแปรตาม 2 ตัวแปรคือ การทำหมัน และความคิดที่จะทำหมันในอนาคต สำหรับการวิเคราะห์เรื่องการทำหมันนั้นมีสตรีและสามีที่อยู่ในข่ายการวิเคราะห์ จำนวน 503 คู่ และในเรื่องความคิดที่จะทำหมันจะเลือกเพียง 335 คู่ ซึ่งมีรายละเอียดข้อมูลพื้นฐานของประชากรตัวอย่างดังนี้

จากตารางที่ 1 พบว่า สตรีและสามีเป็นตัวอย่างนั้นอยู่ในกลุ่มอายุ 25-34, 35-44, 45-49 และ 50 ปีขึ้นไป ซึ่งมีอัตราร้อยละ 11.1, 40.4, 34.0, 13.1 และ 1.4 ตามลำดับ ในขณะที่สตรีที่มีสามีที่ตกเป็นตัวอย่าง อยู่ในกลุ่มอายุ 25-34, 35-44, 45-49 และ 50 ปีขึ้นไป ซึ่งมีอัตราร้อยละ 4.0, 33.3, 34.1, 16.6 และ 11.9 ตามลำดับ ในตารางเดียวกันนี้เรื่องของระดับการศึกษาของสามีนั้นพบว่าสามีของสตรีที่ส่วนใหญ่จบการศึกษา ป. 4 คือร้อยละ 34.4 รองลงมาได้แก่ระดับมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยขึ้นไปถึงร้อยละ 30.7 และร้อยละ 18.8 ที่มีระดับการศึกษาชั้น มศ. 1 - มศ. 3

ตารางที่ 1 อัตราส่วนร้อยละของสตรีและสามี จำแนกตามลักษณะทางสังคม

ลักษณะทางสังคม	ร้อยละ
อายุของสตรี	
ต่ำกว่า 25 ปี	11.1 (55)
25 - 34	40.4 (201)
35-44	34.0 (169)
45-49	13.1 (65)
50 ปีขึ้นไป	1.4 (7)
รวม	100.0 (497)
อายุของสามี	
ต่ำกว่า 25 ปี	4.0 (20)
25 - 34	33.3 (165)
35 - 44	34.1 (169)
45 - 49	16.6 (82)
50 ปีขึ้นไป	11.9 (59)
รวม	100.0 (495)
ระดับการศึกษาของสามี	
ต่ำกว่า ป.4	2.1 (10)
จบ ป. 4	34.4 (167)
ป. 5 - ป. 7	7.8 (38)
มศ. 1 - มศ. 3	18.8 (91)
มศ. 1 - มศ. 5	6.2 (30)
มหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยขึ้นไป	30.7 (149)
รวม	100.0 (485)

หมายเหตุ อายุของสตรีไม่รวม ผู้ไม่ทราบ/ไม่ตอบ จำนวน 5 ราย และระดับการศึกษาของสามี
ไม่รวมผู้ไม่ทราบ/ไม่ตอบ จำนวน 25 ราย

จากตารางที่ 2 อัตราส่วนร้อยละของสตรีและคู่สมรส พบว่าอาชีพของสามีส่วนใหญ่มีอาชีพปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพถึงร้อยละ 48.4 รองลงมาได้แก่ อาชีพช่างหรือปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตและกรรมกร ร้อยละ 15.0 และต่ำสุดได้แก่อาชีพพนักงานชัวยานพาหนะ และคนงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีเพียงร้อยละ 3.7 เท่านั้น สำหรับอาชีพของสตรี พบว่าส่วนใหญ่มีอาชีพงานบริการทั่วไปถึงร้อยละ 45.6 รองลงมาได้แก่ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพ ร้อยละ 21.5 และต่ำสุดได้แก่อาชีพเกษตรกรรม ซึ่งมีเพียงร้อยละ 3.6 เท่านั้น

ตารางที่ 2 อัตราส่วนร้อยละของสตรีและสามี จำแนกตามอาชีพของสามี และอาชีพของสตรี

อาชีพ	สามี	สตรี
ปฏิบัติงานบริหาร	1.9 (9)	-
ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพ	48.4 (235)	21.5 (105)
ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการค้า	10.5 (51)	12.6 (63)
เกษตรกรรม	7.0 (34)	3.6 (18)
พนักงานชัวยานพาหนะและคนงานที่เกี่ยวข้อง	3.7 (18)	-
ช่างหรือปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตและกรรมกร	15.0 (73)	17.2 (86)
งานบริการทั่วไป	13.6 (66)	45.6 (228)
รวม	100.0 (486)	100.0 (500)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางที่ 3 พบว่า รายได้ของครอบครัวของสตรีที่อยู่ในวัยเจริญพันธุ์และกำลังอยู่
 กับสามีนั้น มีรายได้ของครอบครัว 2,001-4,000 บาท 4,001-6,000 บาทและ
 10,000 บาทขึ้นไป ซึ่งมีร้อยละที่ใกล้เคียงกันคือร้อยละ 26.3, 22.9 และ 17.2 ตามลำดับ
 และในตารางเดียวกันนี้เป็นข้อมูลรายได้ของสตรี ซึ่งก็พบว่าสตรีที่อยู่ในวัยเจริญพันธุ์และ
 กำลังอยู่กินกับสามีนั้นส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ไม่มีรายได้ถึงร้อยละ 66.1 รองลงมา ได้แก่ กลุ่มที่มี
 รายได้ 2,001-4,000 ร้อยละ 20.4 และกลุ่มที่มีรายได้ 4,001-6,000 ร้อยละ 8.8

ตารางที่ 3 อัตราส่วนร้อยละของสตรีและสามี จำแนกตามรายได้ของครอบครัว รายได้ของสตรี

รายได้	ร้อยละ
ของครอบครัว	
ต่ำกว่า 1,000-2,000	9.9 (47)
2,001-4,000	26.3 (125)
4,001-6,000	22.9 (109)
6,001-8,000	13.9 (66)
8,001-10,000	9.9 (47)
10,000 ⁺	17.2 (82)
รวม	100.0 (476)
ของสตรี	
ต่ำกว่า 2,000	66.1 (302)
2,001-4,000	20.4 (93)
4,001-6,000	8.8 (40)
6,000 ⁺	4.8 (22)
รวม	100.0 (457)

หมายเหตุ รายได้ของครอบครัว ไม่รวมจำนวนผู้ไม่ทราบ/ไม่ตอบ จำนวน 29 ราย และรายได้
 ของสตรี ไม่รวมจำนวนผู้ไม่ทราบ/ไม่ตอบจำนวน 23 ราย

ในตารางที่ 4 เป็นข้อมูลสถานภาพการทำงานของสตรีและสามี พบว่า สตรีที่อยู่ในวัยเจริญพันธุ์และกำลังอยู่กินกับสามีนั้นมีสถานภาพการทำงานคือว่างงาน ลูกจ้างรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ และทำงานส่วนตัว ซึ่งเป็นร้อยละ 42.5, 21.1 และ 16.1 ตามลำดับ ในขณะที่สถานภาพการทำงานของสามีมีสถานภาพการทำงานเป็นลูกจ้างรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ และทำงานส่วนตัวซึ่งมีอัตราร้อยละ 41.2, 30.8 และ 22.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่เคยสมัครค่าแรงตามสถานภาพการทำงานของสตรีและสามี

สถานภาพการทำงาน	ร้อยละ
<u>ของสตรี</u>	
ว่างงาน	42.5 (214)
ลูกจ้างรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ	21.1 (106)
ลูกจ้างเอกชน	15.9 (80)
ทำงานส่วนตัว	16.1 (81)
อื่น ๆ	4.0 (20)
ไม่ทราบ/ไม่ตอบ	0.4 (2)
รวม	100.0 (503)
<u>ของสามี</u>	
นายจ้าง	2.0 (10)
ลูกจ้างรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ	41.2 (207)
ลูกจ้างเอกชน	30.8 (155)
ทำงานส่วนตัว	22.3 (112)
ไม่ทราบ/ไม่ตอบ	3.8 (19)
รวม	100.0 (503)

ในตารางที่ 5 เป็นลักษณะทางประชากรสตรีที่อยู่อาศัยเจริญพันธุ์และกำลังอยู่กับสามี นั้นมีจำนวนบุตรที่มีชีวิต 0-2 คนร้อยละ 57.9 และ 3 คนขึ้นไป ร้อยละ 42.1 และสตรีดังกล่าว มีจำนวนบุตรที่ต้องการ 1-2 คน 3-4 คน และ 5 คนขึ้นไป ซึ่งมีอัตราส่วนร้อยละ 53.0 34.6 และ 7.3 ตามลำดับ ในเรื่องการปรึกษาหารือเรื่องจำนวนบุตรที่ต้องการระหว่างสามีและ สตรี สตรีดังกล่าว เคยปรึกษาร้อยละ 73.4 และไม่เคยปรึกษากันร้อยละ 26.6

เรื่องทัศนคติของสามีกับการทำแท้ง สามีของสตรีดังกล่าวไม่เห็นด้วย ร้อยละ 37.9 และเห็นด้วย ร้อยละ 30.0 ตามลำดับ

ในเรื่องทัศนคติของสามีกับการลดอัตราภาษีคนโสด สามีของสตรีดังกล่าวเห็นด้วย ร้อยละ 37.2 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 33.8 และในเรื่องคำสอนของสามี พบว่า สตรีที่มีสามีนับถือศาสนาพุทธถึงร้อยละ 88.1 และนับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 11.9 เท่านั้น

ตารางที่ 5 อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่เคยสมรส จำแนกตามลักษณะทางประชากร

ลักษณะทางประชากร	ร้อยละ
<u>จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่</u>	
0 - 2 คน	57.9 (291)
3 คนขึ้นไป	42.1 (212)
รวม	100.0 (503)
<u>จำนวนบุตรที่ต้องการ</u>	
1 - 2 คน	53.0 (275)
3 - 4 คน	34.6 (178)
5 คนขึ้นไป	7.3 (38)
ไม่ทราบ / ไม่ตอบ	5.1 (26)
รวม	100.0 (509)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ลักษณะทางประชากร	ร้อยละ
<u>การปรึกษาหารือเรื่องจำนวนบุตรที่ต้องการระหว่างสามีและภรรยา</u>	
เคยปรึกษา	73.4 (365)
ไม่เคยปรึกษา	26.6 (132)
รวม	100.0 (497)
<u>ทัศนคติของสามีกับการทำแท้ง</u>	
เห็นด้วย	30.0 (159)
ไม่เห็นด้วย	37.9 (201)
ไม่ทราบ/ไม่ตอบ	32.2 (171)
รวม	100.0 (531)
<u>ทัศนคติของสามีกับการลดอัตราภาษีคนโสด</u>	
เห็นด้วย	37.2 (195)
ไม่เห็นด้วย	33.8 (177)
ไม่ทราบ/ไม่ตอบ	29.0 (152)
รวม	100.0 (524)
<u>คำสั่งนายของสามี</u>	
พุทธ	88.1 (436)
อิสลาม	11.9 (59)
รวม	100.0 (495)

หมายเหตุ ในเรื่องจำนวนบุตรที่มีชีวิต ไม่รวมจำนวนผู้ไม่ทราบ/ไม่ตอบ จำนวน 2 ราย การปรึกษาหารือเรื่องจำนวนบุตรที่ต้องการระหว่างสามี และสตรีไม่รวมผู้ไม่ทราบ/ไม่ตอบ จำนวน 21 ราย และคำสั่งนายของสามี ไม่รวมจำนวนผู้ไม่ทราบ/ไม่ตอบ จำนวน 13 ราย

ตารางที่ 6. สตรีที่อยู่ในวัยเจริญพันธุ์และกำลังอยู่กับสามีนั้นส่วนใหญ่ก่อนแต่งงาน
 เคยทำงานโดยได้รับค่าจ้างเป็นเงินเดือนร้อยละ 61.7 และสตรีดังกล่าวไม่เคยทำงาน
 เป็นเงินเดือน ร้อยละ 38.6 และเมื่อหลังแต่งงานแล้ว ส่วนใหญ่สตรีดังกล่าวเคยทำงาน
 ถึงร้อยละ 55.1 และไม่เคยทำงาน ร้อยละ 44.5 และสตรีดังกล่าว ส่วนใหญ่ไม่ทำงาน
 ร้อยละ 43.5 รองลงมาทำนอกบ้านร้อยละ 43.1 และทำในบ้านร้อยละ 12.7

ตารางที่ 6 อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่เคยสมัคร จำแนกตามการทำงานของสตรี

การทำงานของสตรี	ร้อยละ
<u>ก่อนแต่งงาน</u>	
เคย	61.7 (307)
ไม่เคย	38.6 (194)
ไม่ทราบ/ไม่ตอบ	.4 (2)
รวม	100.0 (503)
<u>หลังแต่งงาน</u>	
เคย	55.1 (277)
ไม่เคย	44.5 (224)
ไม่ทราบ/ไม่ตอบ	.4 (2)
รวม	100.0 (503)
<u>ปัจจุบัน</u>	
ไม่ทำงาน	43.5 (219)
ทำในบ้าน	12.7 (64)
ทำนอกบ้าน	43.1 (217)
ไม่ทราบ/ไม่ตอบ	.6 (3)
รวม	100.0 (503)

ในเรื่องของการทำหมันมีบรรดาสตรีที่อยู่ในวัยเจริญพันธุ์ที่กำลังอยู่กับสามี และไม่ได้ตั้งครรถ์ในขณะที่สำรวจ ยังไม่ได้ทำหมันร้อยละ 66.6 มีการทำหมันแล้ว ร้อยละ 33.4 และเรื่องของความคิดที่จะทำหมันมีสตรีที่อยู่ในวัยเจริญพันธุ์ ที่กำลังอยู่กับสามี ยังไม่คิดที่จะทำหมัน ร้อยละ 47.5 และคิดที่จะทำหมันถึง 53.5

ตารางที่ 7 อัตราส่วนร้อยละของสตรีและสามี จำแนกตามการทำหมัน ความคิดที่จะทำหมัน

การทำหมัน	ร้อยละ
<u>ทำหมัน</u>	
ทำหมันแล้ว	33.4* (168)
ยังไม่ได้ทำหมัน	66.6 (335)
รวม	100.0 (503)
<u>ความคิดที่จะทำหมัน**</u>	
คิดและได้ปรึกษาหารือกับสามีแล้ว	37.3 (125)
คิดแต่ไม่ได้ปรึกษาหารือกับสามี	15.2 (51)
ไม่คิดทำหมัน	47.5 (159)
รวม	100.0 (335)

*รวมทั้งการทำหมันของสามี หรือพูดอีกนัยหนึ่งในจำนวน 168 นี้ ได้รวมเอาการทำหมันของสามีเข้าไปด้วย

**จากสตรีที่สมรสแล้ว อายุไม่เกิน 49 ปี และกำลังอยู่กับสามี และยังไม่ได้ทำหมัน